

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ НАФТИ І ГАЗУ
Інститут гуманітарної підготовки та державного управління
Кафедра публічного управління та адміністрування

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС

дисципліни «Вибірчі системи»

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Галузь знань: 28 "Публічне управління та адміністрування"

Спеціальність: 281 "Публічне управління та адміністрування"

Освітньо-професійна програма: "Публічне управління та адміністрування"

Вид дисципліни (модулю): вибіркова

Розробник:

Доцент кафедри публічного управління і
адміністрування, доктор політичних наук

_____ В. І. Остап'як

Навчально-методичний комплекс схвалено на засіданні кафедри публічного управління та адміністрування (*протокол від «17» вересня 2020 року № 2*).

ПЕРЕЛІК СКЛАДОВИХ НМК

Робоча програма дисципліни " Виборчі системи "
Розширений план лекцій дисципліни " Виборчі системи "
Методичне забезпечення практичних занять дисципліни " Виборчі системи "
Методичне забезпечення самостійної роботи здобувачів вищої освіти
Завдання для поточного та модульного контролю знань і вмінь здобувачів вищої освіти

РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ
" Виборчі системи "

1 ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Ресурс годин на вивчення дисципліни «Виборчі системи» згідно з чинним РНП, розподіл по семестрах і видах навчальної роботи для різних форм навчання характеризує таблиця 1.

Таблиця 1 – Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни

Найменування показників	Всього		Розподіл по семестрах			
			Семестр _		Семестр 7	
	ДФН	ЗФН	ДФН	ЗФН	ДФН	ЗФН
Кількість кредитів ECTS	4	4			4	4
Кількість модулів	3	3			3	3
Загальний обсяг часу, год.	120	120			120	120
Аудиторні заняття, год., у т.ч.:	54	10			54	10
лекційні заняття	27	6			27	6
семінарські заняття						
практичні заняття	27	4			27	4
лабораторні заняття						
Самостійна робота, год., у т.ч.:	66	110			66	110
виконання курсового проекту (роботи)						
виконання контрольних робіт						
опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	18	18			18	18
опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	22	80			22	80
підготовка до практичних занять та контрольних заходів	18	4			18	4
підготовка звітів з лабораторних робіт						
підготовка до екзамену	8	8			8	8
Форма семестрового контролю	Іспит					

2 МЕТА ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Мета вивчення дисципліни – ознайомлення студентів із основними поняттями та ключовими проблемами теорії щодо особливостей світових виборчих систем, досконалого знання всіх етапів та законодавчих норм проведення виборів в Україні, особливостей роботи державних службовців під час проведення виборчих кампаній. Сформувати професійні якості, творче критичне мислення, активну громадянську позицію, здатність орієнтуватися у проблемах суспільно-політичного життя, виборчих процесів і систем.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен демонструвати такі **результати навчання** через знання, уміння та навички:

- використовувати базові знання і поняття, що складають суть виборчих систем;
- знати структуру та особливості базових концепцій виборчих систем;
- знати типи та види виборів, їх функції;
- знати особливості виборчих систем у країнах з різними типами політичної культури і традиціями, історичним досвідом;
- уміти працювати з законами що регулюють виборчий процес в Україні;
- використовувати сучасні електоральні технології та інструментарій;
- уміти коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов.

Вивчення навчальної дисципліни сприяє формуванню та розвитку у студентів **компетентностей:**

загальних:

- здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями в сфері виборчих систем;
- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства через вдосконалення знань у виборчих процесах, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;
- здатність до адаптації та дії в нових ситуаціях;
- здатність знаходити, обробляти, аналізувати інформацію з різних джерел;
- навички міжособистісної взаємодії, виборчих систем.

фахових:

- здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й участі у виборах;
- здатність забезпечувати належний рівень вироблення та використання управлінських продуктів, послуг чи процесів через виборчі системи;
- здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки;
- здатність до дослідницької та пошукової діяльності в сфері публічного управління та адміністрування;
- здатність здійснювати професійну діяльність з урахуванням потреб забезпечення національної безпеки та оборони України.

3 ПРОГРАМА ТА СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

3.1 Тематичний план лекційних занять

Тематичний план лекційних занять дисципліни характеризує таблиця 2.

Таблиця 2 – Тематичний план лекційних занять

Шифр	Назви модулів (М), тем (Т) та їх зміст	Обсяг годин		Література
		ДФН	ЗФН	
М 1	Основні аспекти формування виборчих систем	10	2	
Т 1.1	Історія виборчого процесу. Вибори у Стародавній Греції, Стародавньому Римі, Середньовіччі, Новий час, виникнення парламентаризму.	2		1 - 24
Т 1.2	Сутність сучасних політичних виборів. Поняття виборів, рівні виборів, строки та терміни проведення виборів, види і вибори.	2		1 - 24
Т 1.3	Поняття виборчого права як основи проведення виборів. «Виборче право», принципи сучасного виборчого права; принцип всезагальності, прямих, таємних і рівних виборів.	2		1 - 24
Т 1.4	Виборчий процес. Поняття виборчого процесу, суб'єкти, засади, стадії виборчого процесу.	2		1 - 24
Т 1.5	Виборча кампанія. Сутність передвиборної кампанії, передвиборні проекти; поняття виборчої кампанії.	2		1 - 24
М 2	Виборча архітектура	8	2	
Т 2.1	Проектування виборчих кампаній. Моделі виборчої кампанії. Хід проектування стратегії і тактики виборчої кампанії.	2		1 - 24
Т 2.2	Фінансове забезпечення виборчої кампанії. Фінансування виборчих кампаній, фандрайзинг. Основи технологій діагностичних і аналітичних досліджень у виборчих кампаніях.	2		1 - 24
Т 2.3	Елементи виборчих систем. Сутність виборчої системи та її функції. Основні елементи виборчих систем.	2		1 - 24
Т 2.4	Класифікація виборчих систем. Відмінності між сильними і слабкими виборчими системами, справедливими і несправедливими виборчими системами	2		1 - 24
М 3	Сучасні виборчі системи	9	2	
Т 3.1	Мажоритарна виборча система. Легітимна політична влада виражає волю більшості тих, хто підпорядкований цій владі.	2		25-40
Т 3.2	Пропорційні системи. Принцип представлення через окремі групи	2		25-40

Шифр	Назви модулів (М), тем (Т) та їх зміст	Обсяг годин		Література
		ДФН	ЗФН	
	інтересів ширших суспільних утворень.			
Т 3.3	Напівпропорційні, змішані, куріальні системи. Переважає більшість виборчих систем є змішаними тобто такими, що поєднують принципи мажоритаризму та пропорціоналізму.	2		25-40
Т 3.4	Географія виборчих систем. Електоральні системи. Вибори місцевих органів влади. Виборчі системи ЄС.	2		25-40
	всього	27	6	

3.2 Теми практичних занять

Теми практичних занять дисципліни наведено у таблиці 3.

Таблиця 3 – Теми практичних (семінарських) занять

Шифр	Назви модулів (М), тем (Т) та їх зміст	Обсяг годин		Література
		ДФН	ЗФН	
М 1	Основні аспекти формування виборчих систем	10	2	
Т 1.1	Історія виборчого процесу. Вибори у Стародавній Греції, Стародавньому Римі, Середньовіччі, Новий час.	2		1 - 24
Т 1.2	Сутність сучасних політичних виборів. Поняття виборів, рівні виборів, строки та терміни проведення виборів.	2		1 - 24
Т 1.3	Поняття виборчого права як основи проведення виборів. «Виборче право», принципи сучасного виборчого права.	2		1 - 24
Т 1.4	Виборчий процес. Поняття виборчого процесу, стадії виборчого процесу.	2		1 - 24
Т 1.5	Виборча кампанія. Сутність передвиборної кампанії, поняття виборчої кампанії.	2		1 - 24
М 2	Виборча архітектура	8		
Т 2.1	Проектування виборчих кампаній. Моделі виборчої кампанії. Хід проектування стратегії.	2		1 - 24
Т 2.2	Фінансове забезпечення виборчої кампанії. Фінансування виборчих кампаній, фандрайзинг. Основи технологій у виборчих кампаніях.	2		1 - 24
Т 2.3	Елементи виборчих систем. Сутність виборчої системи та її функції. Основні елементи виборчих систем.	2		1 - 24

Шифр	Назви модулів (М), тем (Т) та їх зміст	Обсяг годин		Література
		ДФН	ЗФН	
Т 2.4	Класифікація виборчих систем. Відмінності між сильними і слабкими виборчими системами.	2		1 - 24
М 3	Сучасні виборчі системи	9	2	
Т 3.1	Мажоритарна виборча система. Легітимна політична влада виражає волю тих, хто підпорядкований владі.	2		25-40
Т 3.2	Пропорційні системи. Принцип представлення інтересів ширших суспільних утворень.	2		25-40
Т 3.3	Напівпропорційні, змішані, куріальні системи. Більшість виборчих систем є змішаними і поєднують принципи мажоритаризму та пропорціоналізму.	2		25-40
Т 3.4	Географія виборчих систем. Електоральні системи. Виборчі системи ЄС.	2		25-40
	всього	27	4	

3.3 Завдання для самостійної роботи студента

Перелік матеріалу, який виноситься на самостійне вивчення, наведено у таблиці 4.

Таблиця 4 – Матеріал, що виноситься на самостійне вивчення

Шифр	Назви модулів (М), тем (Т) та їх зміст	Обсяг годин		Література
		ДФН	ЗФН	
М 1	Основні аспекти формування виборчих систем	8	28	
Т 1.1	Історія виборчого процесу. Вибори у Стародавній Греції, Стародавньому Римі, Середньовіччі, Новий час.	2	8	1 - 24
Т 1.2	Сутність сучасних політичних виборів. Поняття виборів, рівні виборів, строки та терміни проведення виборів.	2	6	1 - 24
Т 1.3	Поняття виборчого права як основи проведення виборів. «Виборче право», принципи сучасного виборчого права.	2	8	1 - 24
Т 1.4	Виборчий процес і кампанія Поняття виборчого процесу, стадії виборчого процесу. Сутність передвиборної кампанії, поняття виборчої кампанії.	2	6	1 - 24
М 2	Виборча архітектура	6	22	
Т 2.1	Проектування виборчих кампаній. Моделі виборчої кампанії. Хід проектування стратегії.	2	6	1 - 24

Шифр	Назви модулів (М), тем (Т) та їх зміст	Обсяг годин		Література
		ДФН	ЗФН	
Т 2.2	Фінансове забезпечення виборчої кампанії. Фінансування виборчих кампаній, фандрайзинг. Основи технологій у виборчих кампаніях.	2	6	1 - 24
Т 2.3	Елементи виборчих систем. Сутність виборчої системи та її функції. Основні елементи виборчих систем.	1	6	1 - 24
Т 2.4	Класифікація виборчих систем. Відмінності між сильними і слабкими виборчими системами.	1	4	1 - 24
М 3	Сучасні виборчі системи	8	30	
Т 3.1	Мажоритарна виборча система. Легітимна політична влада виражає волю тих, хто підпорядкований владі.	2	8	25-40
Т 3.2	Пропорційні системи. Принцип представлення інтересів ширших суспільних утворень.	2	6	25-40
Т 3.3	Напівпропорційні, змішані, куріальні системи. Більшість виборчих систем є змішаними і поєднують принципи мажоритаризму та пропорціоналізму.	2	8	25-40
Т 3.4	Географія виборчих систем. Електоральні системи. Виборчі системи ЄС.	2	8	25-40
	всього	22	80	

4 НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

4.1 Основна література

1. • Балабан Р. В. Теорія виборчої системи. – К., 2007. – 112 с.
2. • Білоус А.. Політичні об'єднання України. - К., 1993.
3. • Бучин М. А. Демократичні принципи виборів: політико-правові аспекти регулювання в Україні: моногр. / М.А. Бучин. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2012. – 364 с.
4. • Бучин М. А. Ресурси виборчої кампанії та особливості їх використання в Україні: монографія / М. А. Бучин. – Львів: ЛІСВ, 2009. – 231 с.
5. • Вибори і референдум в Україні: проблема теорії і практики: збірник / ред.: М. Рябець та ін. – К.: Артєк, 2001. – 360 с.
6. • Виборче законодавство: українська практика, міжнародний досвід та шляхи реформування / за заг. ред. Радченка Є.В. – К.: Факт, 2003. – 258 с.
7. • Вишняк О. І. Електоральна соціологія: історія, теорії, методи / О. І. Вишняк. – К.: Ін-т соціології НАНУ, 2000. – 309 с.
8. • Граф Г., Зайлер Г. Выборы и избирательное право в классовой борьбе. - М., 1974.
9. • Кіс Т. І. Виборчі системи та їхні політичні наслідки // Нова політика. - 1996. - №2, 4.
10. • Ковлер А. И. Избирательные технологии: российский и зарубежный опыт. – М., 1995.
11. • Конституционное (государственное право) зарубежных стран: Том 1-2. Часть общая / Отв. ред. проф. Б. А. Стрешин. - М., 2000.
12. • Лысенко В. И. Выборы и представительные органы в новой Европе: политический опыт и тенденции 80-90-х годов. - М., 1994.
13. • Лукаш Т. Виборче право, виборчий процес і виборча система: огляд порядку денного / Т. Л. Лукаш // Гілея. – 2012. – № 10. – С. 544-549.
14. • Лукаш Т. Основні принципи виборчого права / Т. Лукаш // Гілея. – 2012. – № 8. – С. 558-562.
15. • Мазур О. Г. Виборчі системи: світовий досвід / О.Г. Мазур. – Луган.: СУДУ, 1999. – 36 с.

4.2 Додаткова література

16. • Малкин Е. Основы избирательных технологий и партийного строительства / Е. Малкин, Е. Сучков. – К.: Издательство «Основні цінності», 2005. – 528 с.
17. • Малкин Е. Политические технологии. 2-е (7-е) стер. изд. / Е. Малкин, Е. Сучков – М.: «Русская панорама», 2008. – 680 с.
18. • Марцеляк О. Конституційні засади виборчого права України (загальнотеоретична характеристика) / О. Марцеляк // Право України. – 2013. – № 5. – С. 38-46.
19. • Надане А. Выбор избирательных систем // Полис. - 1993. - №3.- С. 70-79.
20. • Паппи Ф. У. Политическое поведение: мыслящие избиратели и многопартийные системы // Политическая наука: новые направления. - М., 1999.- С.262-280.
21. • Пугачев В. П., Соловьев А. И. Введение в политологию: Учебник для студентов высших учебных заведений. - М., 2000.
22. • Пуфлер Е. Партийна система України: особливості формування, тенденції подальшої трансформації. - К., 1997.
23. • Рябов С. Г. Політичні вибори: Навчальний посібник. - К., 1998.
24. • Савенко М. Активне виборче право: теоретичний аспект / М. Савенко // Право України. – 2013. – № 5. – С. 122-134.
25. • Сарторі Дж. Порівняльна конституційна інженерія. – К.: Артєк, 2001. – 212 с.
26. • Таагапера Р., Шугарш М. С. Описание избирательных систем // Полис. - 1997. - №3.

27. • Уоллерстайн М. Избирательные системы, партии и политическая стабильность // Полис. - 1992. - № 5-6.
28. • Фузаро К. Правила переходного периода. Новоеизбирательное законодательство Италии 1993 года // Реформа избирательной системы в Италии и России: опыт и перспективы. Отв. ред. Лысенко В.И. - М., 1995. - С.8-38.
29. • Чиркин В. Е. Формирование парламента // Основы сравнительного государственоведения. - М., 1997. - С. 197-210.
30. • Шаповал В. М. Конституційне право зарубіжних країн. - К., 2001. - С.118-126.
31. • Шведа Ю. Соціологія партійних систем Моріса Дюверже // Нова політика. - 1996. - №4. - С.31-37.
32. • Шведа Ю. Р. Вибори та виборчі системи. Європейські стандарти та досвід для утвердження демократії в Україні.- Львів, 2010. – 462 с.
33. • Шведа Ю. Партії та вибори: європейський досвід і українські реалії. Енциклопедичний словник.- Львів, 2009.- 500 с.
34. • Полторак В. Избирательные кампании: научный подход к организации / В. Полторак, О. Петров. – К.: Знання України, 2004. – 120 с.
35. • Шведа Ю. Р. Партії та вибори: енциклопедичний словник / Ю. Р. Шведа. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2010. – 750 с.
36. • Шведа Ю. Політичні партії у виборах: теорія та практика виборчої кампанії: навч.-метод. посіб. / Ю. Шведа. – К.: Знання, 2012. – 373 с.

5 МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Зразок схеми нарахування балів при оцінюванні знань студентів з дисципліни наведено в таблиці .

Таблиця 5 – Схема нарахування балів у процесі оцінювання знань студентів з дисципліни «Виборчі системи»

Види робіт, що контролюються	Максимальна кількість балів
Контроль засвоєння теоретичних знань модуля М1	15
Контроль практичних навиків модуля М1 (виконання практичних завдань)	10
Контроль засвоєння теоретичних знань модуля М2	15
Контроль практичних навиків модуля М2 (презентація студентських наукових робіт)	10
Контроль засвоєння теоретичних знань модуля М3	15
Контроль практичних навиків модуля М2 (презентація студентських наукових робіт)	15
Колоквіум	20
Разом	100

Диференційований залік з дисципліни виставляється студенту відповідно до чинної шкали оцінювання, що наведена нижче.

Остаточне оцінювання екзамену з дисципліни проводиться відповідно до вимог чинного Положення «Про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу студентів»

У разі плагіату при виконанні завдання (есе, модульна контрольна робота та ін.) здобувач не отримує бали і повинен виконати завдання повторно.

Таблиця 6 –Шкала оцінювання: національна та ECTS

Національна	Університетська (в балах)	ECTS	Визначення ECTS	Рекомендована система оцінювання
Відмінно	90-100	A	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помил ок	90-100 (відмінно)
Добре	82-89	B	Дуже добре - вищесереднього рівня з кількома помилками	75-89 (добре)
	75-81	C	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих п омилоч	
Задовільно	67-74	D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недол іків	60-74 (задовільно)
	60-66	E	Достатньо - виконання задовольняє мі німальні критерії	
Незадовільно	35-59	FX	Незадовільно - потрібно попрацювати перед тим, як отримати залік або складати іспити	35-59 (незадовільно і з можли вістю повторного складання іспиту)
	0-34	F	Незадовільно – необхідна серйозна подаль ша робота	0-34 (незадовільно і з обов 'язковим повторним вивченням модуля)